

FEDERÁLNE MINISTERSTVO VNÚTRA  
Odbor vyšetrovania šta  
KOŠICE

Č.j. VŠ-0127/1972

V Košiciach, dňa 13.10.1972.

Výtlačok č. : 8

**Tajné**

S P R Á V A

O UKONČENÍ PRÁČ DVS-ŠtB KOŠICE

Spracoval : mjr. Antol

Správu podáva : mjr. Tomčo

Rozkazom MV SSR č. 7/1970, zo dňa 5.2.1970 bola dňom 1.3.1970 zriadená Dočasná vyšetrovacia skupina ŠtB Košice k vyšetrovaniu trestného činu Opustenia republiky podľa § 109 odst. 2 trestného zákona - emigrácie našich občanov z rokov 1968-1969. Pôvodne sa počítalo s tým, že všetky prípady budú ukončené do konca roku 1971, nakoľko počet emigrovaných osôb bol vykazovaný okolo 1.400 až 1.600 osôb. Vzhľadom k tomu, že išlo o veľký počet emigrovaných osôb z nášho kraja, táto úloha v stanovenom termíne nebola splnená.

Dňom 1.7.1971 v zmysle RMV ČSSR č. 43/1971, zo dňa 1.6.1971 bola Dočasná vyšetrovacia skupina ŠtB podriadená náčelníkovi Krajskej správy ZNB a zo strany náčelníka vyšetrovacieho odboru ŠtB bolo v zmysle tohto rozkazu zabezpečovať odborné a metodické riadenie skupiny. O tomto prevoze bol spisovaný zápis a bola podaná písomná správa.

Za účelom spracovania emigrácie osôb z rokov 1968-1969 bol plánovaný na DVS-ŠtB 1 vedúci, 9 vyšetrovateľov, 1 referent spisov, 1 zapisovateľka a 1 riadič motorového vozidla.

Dňom 16. augusta 1971 boli dočasne preložení z KS-ZNB Banská Bystrica na DVS-ŠtB Košice 3 vyšetrovatelia a to : kpt. ŠUTVAJ, por. KOVÁČEK a npráp. MACHÁČEK. Ďalej ako administratívna sila netržm. MATEJKOVÁ a vodič rtn. ŠULKO.

V mesiaci marci 1971 npor. NOVYSEDLÁK bol odvolaný z funkcie vyšetrovateľa a až do decembra 1971, kedy bol zo služieb MV prepustený na DVS-ŠtB vykonával administratívnu prácu.

Por. KOVÁČEK a npráp. MACHÁČEK na vlastnú žiadosť boli preložení späť k svojmu útvaru, t.j. ku KS-ZNB Banská Bystrica, ktorá previedla ich zaradenie. V mesiaci apríli 1972 bol taktiež na vlastnú žiadosť preložený späť ku svojmu útvaru i riadič motorového vozidla rtn. ŠULKO. Npor. ŠULEK bol daný na výpomoc na Štatistické oddelenie KS-ZNB Košice.

Koncom roku 1971 dvaja vyšetrovatelia z DVS-ŠtB a to : kpt. ŠTOFAŇÁK a kpt. MARGECANSKÝ vypomáhali pri spracovaní prípadov emigrácie z rokov 1970-1971 na vyšetrovacom odbore ŠtB.

Skutočný stav ku dňu 31.8.1972, t.j. do ukončenia činnosti DVS-ŠtB bol jeden vedúci, 9 vyšetrovateľov, 1 referent spisov, 2 zapisovateľky a 1 riadič motorového vozidla.

Vyšetrovatelia DVS-ŠtB v čase od začatia činnosti DVS-ŠtB, t.j. od 1.3.1970 do 31.8.1972 začali a viedli trestné stíhanie pre :

1./ Trestný čin Opustenia republiky podľa § 109 ods. 2 trestného zákona ..... 2.470 osobám

2./ Trestný čin Nedovolennej prevádzky a držby vysielacej stanice podľa § 186 odst. 1 tr. zák. .... 1 osoba

3./ Trestný čin Zanedbania povinnej výživy podľa § 213 trestného zákona ..... 4 osoby

4./ Proti ..... 172 osobám vec podozrenia z trestného činu vyšetrovatelia odložili v zmysle § 159 trestného poriadku z dôvodov, že nejde o trestný čin - išlo o osoby, ktoré sa v stanovenej lehote vrátili zo zahraničia, avšak boli vedené ako uprchlíci, alebo osoby, ktorým dodatočne bol povolený pobyt v cudzine, prípadne sa zo zahraničia vrátili v rámci amnestie prezidenta republiky, zo dňa 9.5.1969.

Spôsob vedenia trestného stíhania :

|                   |            |
|-------------------|------------|
| V neprítomnosti : | 2.443 osôb |
| Na slobode :      | 32 osôb    |
| Veci odložené :   | 172 osôb   |

V uvedenom období bolo trestné stíhanie ukončené návrhom na podanie obžaloby proti ..... 2.235 osobám.

K 31.8.1972 nebolo ešte ukončené trestné stíhanie proti ..... 38 osobám.

Trestné stíhanie bolo v zmysle § 172 trestného poriadku zastavené proti ..... 86 osobám.

Išlo o prípady, kedy sa v priebehu vyšetrovania ukázalo, že osoba dostala medzičasom povolenie k pobytu v cudzine a v súčasnej dobe sa zdržuje v zahraničí so súhlasom našich úradov, resp. pobyt bol dodatočne predĺžený, alebo povolené dodatočné vysťahovanie z ČSSR.

Trestné stíhanie bolo v zmysle § 173 trestného poriadku prerušené proti ..... 116 osobám

V týchto prípadoch sa v priebehu vyšetrovania nepodarilo zistiť pobyt osoby v zahraničí a ani iný spôsob zadokumentovať, že osoba mieni zostať natrvalo v cudzine a v niektorých prípadoch bolo zistené práve naopak, že osoba sa v dohodenej dobe vráti späť do ČSSR a v jej neprítomnosti nebolo možné všetky náležitosti - skutočnosti objasniť. Tiež v danom prípade išlo o osoby mladistvé. Z toho dôvodu vyšetrovateľ vec trestného stíhania prerušil.

Ďalej v zmysle § 159 trestného poriadku vyšetrovateľa DVS-ŠtB vec podozrenia z trestného činu odložili proti 172 osobám.

Ďalej vyšetrovateľa DVS-ŠtB od 1.3.1970 do 31.8.1972 vybavili 210 dožiadaní z iných súčasti - vypočuli svedkov.

#### Veci vrátené k došetreniu :

Za obdobie od 1.3.1970 do 31.8.1972 bolo celkom 21 prípadov vrátených na došetrenie vyšetrovateľovi. Z tohoto počtu 19 prípadov vrátil na došetrenie prokurátor hlavne z toho dôvodu, že vyšetrovací spis neobsahoval súpis opusteného

majetku a tiež z dôvodov, že bolo nutné dopočuť svedkov, nesprávne uvedené mená a priezviska obvinených.

V dvoch prípadoch súd vrátil vec na došetrenie vyšetrovateľovi s tým, že medzičasom sa obvinení vrátili zo zahraničia a požiadali o udelenie milosti.

Sociálne rozvrstvenie páchateľov :

|                       |          |
|-----------------------|----------|
| robotníci             | 403 osôb |
| úradníci              | 275 osôb |
| technici              | 302 osôb |
| v domácnosti          | 188 osôb |
| inžinieri             | 76 osôb  |
| lekári                | 97 osôb  |
| vedeckí pracovníci    | 10 osôb  |
| študenti              | 379 osôb |
| zdravotní pracovníci  | 101 osôb |
| učitelia              | 100 osôb |
| roľníci               | 32 osôb  |
| dôchodcovia           | 54 osôb  |
| žiaci                 | 10 osôb  |
| právnici              | 2 osoby  |
| farári                | 3 osoby  |
| redaktori             | 1 osoba  |
| profesori             | 5 osôb   |
| bez pracovného pomeru | 1 osoba  |
| iné                   | 436 osôb |

Z uvedeného počtu stíhaných osôb boli členmi KSČ 150 osôb.

Vekové rozvrstvenie páchatel'ov :

|                       |          |
|-----------------------|----------|
| mladiství do 18 rokov | 107 osôb |
| od 18 do 23 rokov     | 568 -    |
| od 23 do 40 rokov     | 1.309 -  |
| nad 40 rokov          | 453 -    |

Lehoty vyšetrovania :

|               |            |
|---------------|------------|
| do 1 mesiaca  | 232 osôb   |
| do 2 mesiacov | 1.805 osôb |
| do 3 mesiacov | 362 -      |
| nad 3 mesiace | 38 -       |

Z celkového počtu stíhaných osôb emigrovali jednotlivé  
v týchto štátoch :

|            |          |
|------------|----------|
| USA        | 520 osôb |
| Anglia     | 86       |
| Belgicko   | 12       |
| Rakúsko    | 517      |
| Brazília   | 3        |
| Francúzsko | 74       |
| Fínsko     | 2        |
| Švédsko    | 54       |
| Izrael     | 45       |
| Taliansko  | 95       |
| Holandsko  | 10       |
| VŠE        | 90       |
| VŠS        | 10       |
| ŠST        | 40       |
| Juhoslávia | 182      |
| Kanada     | 216      |
| NSR        | 329      |

|             |         |
|-------------|---------|
| Švajčiarsko | 84 osôb |
| Dánsko      | 9       |
| Austrália   | 12      |
| Kuba        | 7       |
| Grécko      | 2       |
| Mexiko      | 1       |
| Egypt       | 4       |
| Turecko     | 2       |
| Alžír       | 5       |
| Nórsko      | 2       |

Z uvedeného počtu stíhaných osôb bol vyšetrovateľmi v 877 prípadoch podaný návrh prokurátorovi na zaistenie opusteného majetku. V 395 prípadoch skutočne i došlo k zaisteniu majetku v hodnote asi 3,700.00.- Kčs. Presná suma zaisteného majetku sa nedá vyčíslit, nakoľko finančné odbory národných výborov pri súpise opusteného majetku neuvádzajú presne hodnotu zaisteného majetku.

Od začatia činnosti DVS-ŠtB nebol vyšetrovaný ani jeden prípad, aby emigrovaná osoba bola nositeľom či už štátneho, hospodárskeho alebo služobného tajomstva. V niektorých prípadoch išlo o osoby, ktoré vykonávali dôležité funkcie a mohli vzhľadom k svojmu postaveniu v zamestnaní, alebo osobným stykom mať vedomosti o rôznych skutočnostiach, ktoré či už z hľadiska politického alebo hospodárskeho záujmu bolo nutné utajiť pred nepovolánymi osobami. Tieto osoby mohli v neprísteľskom zahraničí rôzne dôležité skutočnosti vyzradiť cudzej moci, alebo cudziemu činiteľovi. Pre ilustráciu uvádzam niekoľko prípadov.

1./ Ing. Ján KAJUCH pred odchodom do zahraničia bol zamestnaný ako civilný zamestnanec v závode VINORLAT, n.p. Snina. Pracoval u vojenského zástupcu vo funkcii technologa z čoho mu vyplývalo zastupovať i vojenského zástupcu vo VINORLATE. Ako zástupcu a technolog prichádzal do styku s tajnými písomnosťami

ako napríklad technické podmienky všetkých výrobných stupňov, technologické postupy, výkresy výrobné a preberacie a výkresy denné, celoročné preberacie dávky a ďalšie.

2./ Alexander CZUCKERMAN, riaditeľ ŠBČS, pobočka Humenné, ktorý prichádzal do styku s prísne tajnými a tajnými skutočnosťami ako limity čsl. peňazí, bezpečnostné zariadenie pobočky, mobilizačné dokumentácia, opatrenia na realizáciu v období ohrozenia, materiály o obrane banky, smernice pre chod banky v prípade ohrozenia, vojenská evidencia, dokumentácia civilnej obrany, zabezpečenie bezpečnosti pokladničnej služby, čerpanie finančných prostriedkov ozbrojenými silami, prevoz peňazí, plány činnosti v prípade ohrozenia, ukrytie osadenstva v obvode banky v dobe ohrozenia, účtovné a štatistické výkazy n.p. Vihorlat Snina, skladba štátnych rezervných fondov a úschovy duplikáty kľúčov. Emigroval do Kanady.

3./ Ing. Adolf ANTOL - projektant, pred odchodom do zahraničia bol zamestnaný vo Vojenskom projektovom ústave v Bratislave. Je nepochybné, ako to bolo zistené v priebehu vyšetrovania, že menovaný vo svojom pôvodnom zamestnaní vedel o niektorých skutočnostiach, ktoré majú v záujme štátu byť utajené. Emigroval do Rakúska.

4./ MUDr. František VYTYKAČ, prednosta zubnej kliniky pri OÚNZ Spišská Nová Ves, člen KSS, bol predsedom CÚV-KSS, člen OV-KSS, funkcionár CO v rámci kraja - vedel o rozmiestnení zdravotníckych zariadení v prípade vojny. Menovaný po odchode do zahraničia vystúpil v rakúskej televízii, kde prehlásil, že " radšej bude v Austrálii chytať hadov, ako pracovať s komunistami v Spišskej Novej Vsi. Menovaný je toho času v USA.

5./ Ing. Miroslav SÜSSER, syn bývalého tovarníka na hodváby v Českej Třebovej. Menovaný pracoval ako chemik vo Výskumnom ústave vo Svite a mal vedomosť o výkume tohoto ústave. Dôvod emigrácie - nesúhlas so zriadením v ČSSR. Emigroval v Kanade spolu so svojou manželkou.

### Problémy vo vyšetrovaní :

Od začatia činnosti DVS-ŠtB až do ukončenia problémom, ktorý mal vplyv na dĺžku vedenia trestného stíhania bolo, že jednotlivé organizácie, zvädy, národné výbory na úšlé osoby nevypracovali včas posudky, bez ktorých vyšetrovateľ nemohol ukončiť vyšetrovanie. Tiež i preto, že príslušné finančné odbory nepreviedli včas súpis opusteného majetku a v niektorých prípadoch overenie si skutočností či už osoba medzičasom nepožiadala o predĺženie pobytu v zahraničí na Správe pasov a víz v Bratislave bolo zdĺhavé. Tieto skutočnosti mali vplyv, že u 362 osôb bolo ukončené trestné stíhanie do 3 mesiacov a u 38 osôb dokonca nad tri mesiace.

Najväčším problémom v práci vyšetrovateľov DVS-ŠtB v roku 1971 a začiatkom roku 1972 bolo zaistenie opusteného majetku, aby pri skončení vyšetrovania mohli tento predložiť prokurátorovi. Finančné odbory ONV v kraji ani v jednom prípade nepreviedli v lehote a načas súpis opusteného majetku s odôvodnením, že na tieto práce nemajú pracovníkov. I keď z podnetu DVS-ŠtB a prokurátora sa s touto otázkou zaoberala Rada Val. KNV, kde bolo uložené jednotlivým ONV v kraji a MsNV v Košiciach vyčleniť a posilniť finančné odbory a ďalších pracovníkov, aby previedli súpis opusteného majetku a realizácia tohoto bola načas zaistená i napriek tomu sa situácia na tomto úseku nezlepšila. Tieto skutočnosti mali vplyv na to, že 38 prípadov bolo ukončených nad 3 mesiace a v 19 prípadoch prokurátor vec vrátil na došetrenie len preto, že nebol prevedený súpis opusteného majetku.

### Spolupráca a súčinnosť s inými súčastami :

Spolupráca s orgánmi Správy ŠtB bola dobrá. Od začatia činnosti DVS-ŠtB až do jej ukončenia vyšetrovateľia z radov emigrovaných osôb vytypovali celkom 21 osôb pre operatívne využitie ku ktorým osobám odovzdali operatívnym pracovníkom poznatky. išlo o osoby, ktoré v zahraničí sa zamestnali na dôležitých miestach ako vedeckí pracovníci, lekári a podobne. Tiež boli

získané poznatky po línii Nemcov a cirkvi, ktoré boli odovzdané operatívnyim pracovníkom.

I spolupráca s Krajským odborom pasov a víz a Okresnými oddeleniami pasov a víz v kraji bola dobrá. Vyskytli sa menšie nedostatky zo začiatku činnosti DVS-ŠtB ako je neúplnosť hlásení o emigrácii a pod. ktoré nedostatky boli vyriešené.

### Z Á V E R :

Za hodnotené obdobie činnosti DVS-ŠtB bol s. ŠTOFAŇÁK povýšený do hodnosti kapitána a s. ŠIKRA do hodnosti poručíka.

Kpt. CHLEBEC a npor. KOHÚT boli disciplinárne a stranícky potrestaní a to preto, že pri výsluchu obvineného na jeho súkromnom byte prijali od tohoto pohostenie a dokonca npor. KOHÚT obvineného za týmto účelom viackrát navštívili.

Dňom 1.9.1972 bola v podstave ukončená práca celej DVS-ŠtB Košice a všetci pracovníci až na mjr. ANTOLA a kpt. ŠTOFAŇÁKA boli odvelení späť ku svojím pôvodným útvarom. Pri ukončení práce DVS-ŠtB za dobrú prácu boli udelené odmeny mjr. KUŠIAKOVI, kpt. ĐURICOVI, kpt. MARGECÁNSKÉMU, kpt. ŠUTVAJOVI, por. ŠIKROVI a náč. ržm. MATEJKOVEJ.

Major ANTOL a kpt. ŠTOFAŇÁK boli ponechaní na ukončenie a likvidáciu DVS-ŠtB Košice s tým, že dokončia vyšetrovania prípadov ktoré zanechali vyšetrovatelia odchádzajúci preš ku dňu 1.9.1972. Ďalej v súčasnom období sa nachádza na DVS-ŠtB 90 hlásení, kde je nutné zahájiť trestné stíhanie alebo rozhodnúť o vybavení vecí iným spôsobom. Mimo toho z iných krajov dochádzajú denne dožiadania o výsluch osôb, ktoré je nutné urýchlene vybaviť. Vzhľadom k tejto situácii celkove ukončenie s návratom mjr. ANTOLA a kpt. ŠTOFAŇÁKA k pôvodným útvarom počítame v prvej polovici roka 1973.

Spracoval :  
mjr. Antol